
Barca de panescalm

Autor:

Data de publicació: 12-09-2015

Una barca de panescalm era una barca allargada i esvelta que es propulsava amb un nombre important de remers. S'acostuma a definir com una barca ràpida, de molts remes, al servei d'un vaixell més gran i usada per a transportar persones o càrrega entre el vaixell i la costa, o entre vaixells.

En diccionaris moderns pot consultar-se per “panescalm”, en la forma simplificada. En documents antics l'expressió sempre és composta: “barca de panescalm”. Pel que fa als serveis d'aqueixes barques se'n poden comentar tres de diferents:

**al servi d'un vaixell més gran
al servei d'una base terrestre (normalment una ciutat)
barques armades per a defensa i atac**

Knørrur, una de les barques de rem del club Róðrarfelagið Knørrur (Illes Feroe). Una barca de panescalm devia tenir un aspecte semblant.

Una barca de panescalm era una barca allargada i esvelta que es propulsava amb un nombre important de remers. S'acostuma a definir com una barca ràpida, de molts remes, al servei d'un vaixell més gran i usada per a transportar persones o càrrega entre el vaixell i la costa, o entre vaixells.

En diccionaris moderns pot consultar-se per “panescalm”, en la forma simplificada. En documents antics l'expressió sempre és composta: “barca de panescalm”. Pel que fa als serveis d'aqueixes barques se'n poden comentar tres de diferents:

al servi d'un vaixell més gran
al servei d'una base terrestre (normalment una ciutat)
barques armades per a defensa i atac

Contingut

-
- 1 Com a barques auxiliars d'un vaixell
 - 2 Barques al servei d'una ciutat
 - 3 Barques de panescalm armades
 - 4 Com a barques de cerimònia
 - 5 Les falúes
 - 6 Variants documentades
 - 7 Com a barques de transport
 - 8 El misteri de l'argue
 - 9 Referències
 - 10 Vegeu també
 - 11 Enllaços externs

Com a barques auxiliars d'un vaixell

Les galeres clàssiques disposaven normalment d'una barca de panescalm i d'un esquif. Hi ha nombrosos documents que en donen testimoni. Per les seves dimensions la barca de panescalm anava a remolc del vaixell principal quan aquest navegava normalment. En circumstàncies extraordinàries podia ajudar i remolcar el vaixell principal.[1][2] També les naus d'una certa importància necessitaven barques de panescalm. [3] La importància de la barca de panescalm en una galera es reflectia en les penes als mariners que anaven a terra sense permís en una o altra classe de barca.[4][5]

Barques al servei d'una ciutat

Un antecedent clàssic fou el dels pentecònters sagrats d'Atenes: "Pàralos" i "Salamínia". Aquelles dues naus, rapidíssimes i servides per ciutadans lliures i escollits feren de correu en ocasions històriques.[6][7] En època medieval i moderna moltes ciutats marítimes disposaven de barques de panescalm oficials per a mantenir un contacte amb vaixells propers, dins i fora del port.[8]

La ciutat de Sevilla, en època dels Reis Catòlics, tenia un pont de tretze barques. Per al manteniment del pont de barques disposava d'una barca de panescalm. Curiosament, el document que es conserva indica la llargària d'aquella barca en gúes (i no pas en la mesura oficial de "codos de ribera").[9]

Barques de panescalm armades

Un antecedent d'aquest servei seria el de la marina de guerra bizantina [10][11] que disposava de les barques anomenades "quelandion" ("quelandia" en plural; sovint escrit "chelandion", "chelandia"), una mena de barques protegides o "blindades".[12] La ciutat de Palma de Mallorca va fer construir l'any 1420 dues barques de panescalm d'aquesta mena (parcialment blindades), segons es pot consultar en el treball " Les barques de panescalm i la seva terminologia segons uns comptes de fabricació (Mallorca, 1420)" d'ANTONI I. ALOMAR.

La falúa reial Gloriana en el Thames Diamond Jubilee Pageant, 2012

Com a barques de cerimònia

L'embarcament i desembarcament de persones importants en públic, amb motiu d'actes especials, comportava sovint l'ús de barques de panescalm engalanades (amb un envelat o pali[13], que cobria les personalitats) i d'uniformes luxosos per als remers. En certs casos i contrades aquest ús transitori fou transformat en permanent donant lloc a les "barques reials" ("royal barges", "falúas reales") [14][15][16][17][18] o els "Bucentauri" venecians.[19][20]

Les falúes

A partir del segle XVI hi comença a haver documentació, principalment en castellà, de les “falúas” (“falúa” en singular), barques de rem auxiliars d'una certa importància (per dimensions i nombre de rem) destinades al servei del capità d'un vaixell o l'almirall d'una armada.[21][22] Aquelles falúes antigues (de les que hi ha barques equivalents modernes a motor) no eren altra cosa que barques de panescalm.

Variants documentades

La denominació normativa actual de “barca de panescalm” no permet una cerca exhaustiva dels documents que en fan referència. Algunes variants de l'expressió són les següents:

panescal
panescam
penescal
penescalm
panescam
panascalm
perescalm

L'erudit L.Faraudo de Saint-Germain va recollir diverses cites amb diferents variants.[23]

Com a barques de transport

En cas necessari les barques de panescalm podien fer el servei de simples barques de transport, entre dos punts de la costa. Per exemple, a Mallorca l'any 1313 (tres barches de perescalm) serviren per a portar pedra per a les obres del rei.[24]

El misteri de l'argue

Hi ha un document de 1268, un contracte per a construir dues naus entre la República de Gènova i representants del rei Lluís IX de França que parla d'un argue com a equipament (entre altres) de la barca de panescalm. No està clar si l'argue anava muntat a la barca o a la nau principal. Si que queda clar el nombre de rem, 32. Una part del document és la següent: “... barcha una de parescalmo dicte navis, cum remis triginta duabus, arganello uno ...”[25]

Referències

- James I (King of Aragon). Libro De Los Hechos. Gredos, Editorial, S.A., 2003. ISBN 978-84-249-2371-6.
- Ferran Soldevila. Les quatre grans cròniques. Selecta, 1971.
- Antoni Pons i Pastor. Historia de Mallorca, 1970.
- Codigo de las costumbres maritimas de Barcelona. hasta aqui vulgarmente llamado libro del consulado. Nuevamente trad. - ... por Antonio de Capmany y de Monpalau. - Madrid, Antonio de Sancha 1791. Antonio de Sancha, 1791, p. 42—.
- Libre appel.lat Consolat de Mar: novament estampat e corregit. Joan Rosembach, 1518, p. 197—.
- William Watson Goodwin. Greek Reader: Consisting of Selections from Xenophon, Plato, Herodotus, and Thucydides. With Notes Adapted to Goodwin's Greek Grammar, Parallel References to Crosby's and Hadley's Grammars, and Copper-plate Maps. Ginn and Heath, 1878.
- John R. Hale. Lords of the Sea: The Epic Story of the Athenian Navy and the Birth of Democracy. Penguin Publishing Group, 14 maig 2009, p. 229—. ISBN 978-1-101-05085-9.
- Antonio Arribas. Col·lecció "Episodis de la història". Rafael Dalmau., 1961.
- Seville. Ordenanças de Sevilla. A. Grande, 1632, p. 31—.
- Michael McCormick. Origins of the European Economy: Communications and Commerce AD 300-900. Cambridge University Press, 2001, p. 412—. ISBN 978-0-521-66102-7.
- John H. Pryor. The Age of the Dromon: The Byzantine Navy Ca 500-1204. Brill, 2006. ISBN 978-90-04-15197-0.
- Alberto Guglielmotti. Storia della marina pontificia nel medio evo dal 728 al 1499. Sucessori Le Monnier, 1871, p. 126—.
- Ramon Muntaner. Crònica catalana de Ramón Muntaner. Imprenta de Jaime Jepús, 1860, p. 183—.
- The Naval Chronicle, Containing a General and Biographical History of the Royal Navy of the United Kingdom, with a Variety of Original Papers on Nautical Subjects. Joyce Gold, p. 19—.
- The Royal Visit to Portsmouth, 28 February, 1842, 1842, p. 15—.
- THE MIRROR OF LITERATURE, AMUSEMENT, 1831, p. 83—.
- José Luis Sampedro. Real sitio (Los círculos del tiempo 3). Penguin Random House Grupo Editorial España, 7 juliol 2016, p. 277—. ISBN 978-84-663-3644-4.

Angel de Villalobos. La Colmena, periódico redactado por A. de Villalobos, 1843, p. 306–.
Old Facts and Modern Incidents, Supplementary to Impressions of Germany. C. Heinrich, 1868, p. 188–.
Pietro Casola; Mary Margaret Newett Canon Pietro Casola's Pilgrimage to Jerusalem in the Year 1494. Manchester University Press, 1907, p. 32–. GGKEY:Q2NBEFE2NA0.
Martín Fernández de Navarrete. Diccionario marítimo español. Imprenta real, 1831, p. 271–.
Diccionario de la lengua castellana: con las correspondencias catalana y latina. J.M. De Grau, 1844, p. 867–.
Miscel·lània Fabra: recull de treballs de lingüística catalana i romànica dedicats a Pompeu Fabra. Institut d'Estudis Catalans, 1 gener 1998, p. 164–. ISBN 978-84-7283-419-4.
Miscel·lània de textos medievals. Editorial CSIC - CSIC Press, 1994, p. 153–. ISBN 978-84-00-07451-7.

Archéologie navale par A. Jal. A. Bertrand, 1840, p. 393–.

Vegeu també

Francesco da Barberino
Barca llevantina
Barca de mitjana
Tartana (barca)

Enllaços externs

Les barques de panescalm i la seva terminologia segons uns comptes de fabricació (Mallorca, 1420), ANTONI I. ALOMAR
La barca de panescalm de Jaume Pertegàs, Eduardo José Rodríguez Martínez & Francesc Xavier Teruelo de Luís

[2]

Tipus de vaixells de vela i aparells - (Glossari nàutic)

Aparell d'arbre a popa · Aparell de cangrea · Aparell llatí · Vela de martell · Aparell Marconi · Aparell proa-popa · Aparell rodó · Aparell vela-rotativa · Balandra · Barca · Barca llevantina · Bergantí · Bergantí goleta · Bergantí pollacra · Bergantí-goleta (3 pals) · Birrem · Bricbarca · Bus · Caiuc · Canoa polinèsia · Caravel·la · Carraca · Catamarà · Catboat · Clíper · Coca · Corbeta · Cúter · Dau · Drakar · Faluca · Fragata · Fusta · Galera · Galiassa · Galió · Galiot · Goleta · Goleta d'estais · Goleta-pollacra · Gussi · Iol · Iot · Jangada · Junc · Kotx · Lembus · Liburna · Llagut · Lleny · Multi-buc · Nau · Navili de línia · Pailebot · Patatxo · Pollacra · Quatrirrem · Quetx · Quinquerreme · Ice-Scooter · Sloop · Sloop de guerra · Sloop giratori · Tartana · Tarida · Trimarà · Trirrem · Turbovela · Uixer · Urca · Vela bermudiana truncada · Veler · Xabec · Z